

Hunter i Huskevarna
er oversat fra svensk
af Ellen Boen efter
Hunter i Huskevarna

Copyright © Sara Stridsberg 2021

First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden

Dansk udgave © 2022 GRIF ApS

Published by agreement with Hedlund Agency

Omslag ved Nina Ulmaja

Bogen er sat hos Bech Grafisk

og trykt hos GGB Media GmbH

ISBN 978-87-93980-67-9

1. udgave, 1. oplag

Printed in Germany

INDHOLD

HUNTER I HUSKVARNA	7
HVALERNE	25
LONE STAR STATE	43
VICTORIA-ÅKANDEN	63
TRE SØSTRE	79
AMERICAN HOTEL	97
SØHESTEN	123
FAMILIEN	145
MIN PSYKOANALYTIKER	181
VI VAR ROVDYR	199
SKOGÅS	231

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node.

Oversættelsen har fået støtte fra Statens Kulturråd, Sverige

KULTURRÅDET

www.forlagetgrif.dk

HUNTER I
HUSKVARNA

Der var de store, mørke bjerge, som lukkede byen inde, et særligt mørke, som strålede ud fra dem, sådan som de skar sig ind i himlen, der var Gud, og så var der våbenfabrikken, som slugte mændene om morgenen og spyttede dem ud igen om eftermiddagen, når sirenen lød, og en flod af mennesker strømmede ud af bygningsens gab og bevægede sig væk. Kort efter skulle de opsluges af byen og blive en del af alle mennesker, som bevægede sig omkring her, men indtil videre var de kun noget, som fabrikken udspyede, når den var færdig med dem.

Jeg plejede at stå og kigge på dem, når de kom ud af fabrikken, de var som én enkelt mand, idet de bugtede sig af sted, ligesom røg, som noget flydende, en flod, inden jeg gik hen mod vandfaldet, hvor vi boede dengang. Lige før vandfaldet lå den sorte å, den var kold og blank og fuld af små leopardplettede igler, der sugede sig fast til vores ben, den havde en elektrisk strøm i sit lave, mudrede vand. Jeg blev hængende ved åen, der var en helt særlig følelse under træerne, som man ikke kunne finde andre

steder, løvedunkelhed, bløde skygger, en snog, som lå og glitrede i solen, tomme øldåser, som nogen havde skudt på. I træstammerne sad der mærker efter kugler, sorte sår i birkenes tynde hud. Det var fabrikkens, der gjorde området det tillokkende, det var den, der fik folk til at flytte hertil fra skovene rundt omkring. Og så Gud, selvfølgelig, han havde helt tydeligt bevaret sin tiltrækningskraft her. Der var steder, hvor han var mindre populær, for eksempel i Stockholms, hvor vi havde boet tidligere, der var han blevet erstattet af popstjerner og børskrak og romantisk kærlighed, men her var han stadigvæk nogen. Om morgenen bad vi ved vores skoleborde, hvorefter frøken Elly trampede dagen i gang med sit orgel, det knagede og knirkede, og det så ud, som om hun sloges med en stor engel. Jeg ved ikke, om nogen troede på de der bønner eller salmer, men de kunne vel næppe skade. Den eneste, der ikke bad, var Hunter, hans hænder lå åbne på bordet, og han kiggede ud ad vinduet, fulgte fuglene med blikket, mens de lettede fra det store asketræ. Når jeg skævede til ham, sad han hensunken i sig selv henne ved vinduet, det kunne han allerede dengang, forsvinde ind i sig selv, som i en drøm. I de øjeblikke ville man godt være der sammen med ham.

Mine forældre blev kaldt ateisterne, det vidste de ikke selv, det lød lidt, som om vi havde en popgruppe, og Hunters far sad altid på torvet ude foran Hotel Rosen, han kaldte på os, når vi gik forbi, og herefter sad vi og lyttede til ham og hans kolleger, det var sådan, han kaldte dem, de

stak os lidt småskillinger, og vi løb ærinder for dem, vi skaffede skjorteknapper og snus og hentede burgere til dem. Vi sad der et stykke tid på vej hjem fra skole, og Hunter var så stille, som han sad der helt ude på kanten af bænken med en tålmodighed og opmærksomhed, som han aldrig viste mig, jeg vidste, at han bare ventede på at kunne gå, men at han aldrig ville sige det, han ville aldrig afvise sin far og hans venner. Det ville jeg heller ikke, jeg beundrede disse mænd, der befandt sig lidt uden for kanten af verden, dem, der havde frasagt sig alt andet og havde gjort det med stolthed. De plejede at grine ad dem, der arbejdede på fabrikkens, hvordan de indordnede sig under dem deroppe med magten, og jeg tror, at jeg bragte den slags liv med mig som et ideal, en indre kurs at følge, selvom jeg selv senere fulgte en anden vej. Først havde Hunters far arbejdet på fabrikkens, som alle andre, havde jeg nær sagt, men det var jo sådan, det var, fabrikkens var byens hjerte, men en dag holdt han bare op med at tage derhen, i stedet gik han ned til centrum iført sin kedeldragt. En dag orker et menneske ikke længere at følge den slagne vej, men slår ind på en anden vej og fortsætter ud ad den. Mine forældre var kontorslaver, som jeg også selv skulle blive sidenhen, jeg pilede som en lille mus i deres fodspor uden at se mig om. Hunters mor var skredet på et tidligt tidspunkt og havde ikke ladet høre fra sig siden. En del hævdede, at hun lå på Ryhov eller på kirkegården, men Hunter sagde, at hun bare var blevet træt, og at han forstod hende. Hvis det ikke havde været, fordi hans far havde brug for ham, var han også gået hen til E4 og var

taget sydpå med en lastbil, sagde han. Indtil videre reddede han hunde, han tog dem inde i centrum og slap dem ud i skoven. Sammen med mig var Hunter ofte et andet sted, gemt i sig selv, som om verden egentlig ikke havde noget med ham at gøre, og mig svarede han ikke altid, når jeg sagde noget, jeg tænkte, det skyldtes, at jeg var den, han bedst kunne lide. Men andre gange kunne han pludselig være så nærværende, at jeg blev bange, når han så på mig med sine store, mørke øjne, mens vi sad oven for det buldrende vandfald om natten.

“Hvorfor er du sammen med mig?”

Jeg glemte aldrig samtalerne på bænkene i skumringen, ingen havde nogensinde talt med mig på den måde, som de gjorde det. Det var aldrig om noget specielt, men Hunters far kunne på en eller anden måde altid flette det, vi sagde, sammen med noget andet, og pludselig befandt vi os i en større historie, og min stemme smeltede sammen med andre stemmer, “du lyder som Selma Lagerlöf,” plejede han at sige til mig.

“Sikken kvik lille veninde du har i hende, Hunter, hold dig til hende, så skal alting nok gå. Lille Selma Lagerlöf.”

Vi sad nogle timer hos Hunters far, inden vi vandrede videre ind i det, der var vores liv. Det indeholdt ikke meget, de evige ture rundt i centrum, vandfaldets tordnen, når vi stod der med vores cykler, pornobladene, som vi gemte i skoven. Det forekom, at vi kom derud, og at andre allerede var kommet os i forkøbet. Så ventede man, eller også stormede man frem og råbte så højt, at den

lille dreng eller pige pilede væk med bukserne nede om haserne. Sommetider var der en voksen, så ventede vi bag træerne, til de var færdige. Derefter gik vi frem og lugtede til de gamle blade, det var en muggen, men samtidigt ganske behagelig stank, det steg op fra siderne. Hunter og jeg gjorde alting sammen, også dette. Og mens vi læste og tilfredsstillede os – vi vidste ikke, at det var det, vi gjorde, det her udspillede sig før seksualiteten, alt var en leg, intet var for alvor, heller ikke for Hunter, tror jeg, vi havde bare fundet den der sødme, vi kunne fremkalde hos hinanden – dukkede der indimellem flere op, skygget, der gemte sig bag birketræernes hvide stammer. Og Gud svævede over det alt sammen og så på os, mens vi lå under de store bøgetræer, og jeg ved ikke, hvad han syntes, jeg tror ikke, at han var specielt interesseret. Men her var menneskene besatte af ham. På hvert gadehjørne var der en lille kirke og et blåt kors i neon. På den tid troede alle på samme Gud, når børnene kneb nøjnene sammen, så de engle svævede gennem luften, jeg så aldrig nogen, men det var ikke noget, jeg fortalte de andre. Og på en vis måde var Gud lidt ligesom disse blade fulde af skød, et påskud til at være sammen.

Hunter snuppede de hunde, der stod bundet nede i centrum, og tog dem med ud af byen, hvor han slap dem fri. Af og til var jeg med, og når vi begav os tilbage til byen, stod hunden og kiggede efter os som fortabt i det åbne landskab, skuffet og usikker på, hvad den skulle stille op med friheden. Fra disse år med Hunter og hundene

husker jeg ikke rigtigt mine forældre, mit liv udspillede sig hinsides dem, men det var, som om de siden hen ekspanderede i deres fravær, de blev både mere fremmede og mere afgørende, som om barndommen voksede i takt med, at vi blev voksne. Jeg forestillede mig altid, at også jeg en dag ville rejse væk, jeg kunne ikke se mig selv leve for evigt mellem disse bjerge, men så blev jeg alligevel boende.

Når mørket faldt på, stod vi på nedkørslen til den store vej iført sorte affaldssække og ventede for at se, om bilerne ville køre os ned.

“Er du bange?” spurgte jeg inde i min sæk.

“Nej. Er du?”

“Lidt, måske. Men ikke så meget. Tror du, det kommer til at gå hurtigt?”

“Vildt hurtigt. Ligesom himlen.”

“Tror du på den?”

Der var tavst i hans sæk.

“Sæt nu, den kun rammer én af os?”

Jeg kunne høre ham ånde tungt inde i plasticen ved siden af mig, men når en bil nærmede sig, endte det altid med, at vi kastede os ned i grøften og reddede os, hvorefter vi lå gispende dernede, mens vi hørte bilen forsvinde. Vi ønskede ikke at dø, vi ønskede bare, at noget skulle ske, at noget skulle eksplodere og flænge den seje hinde, der lå over byen. Det var som at stå oppe på en høj bro og mærke dette væsen indeni, som ønsker at kaste sig ud. Men når vi stod der og ventede og lyttede til lydene fra

E4, var jeg som gennembotret af lys, en overdreven lykke, jeg følte, at jeg for altid ville have hans elektriske ånde ved min side. Sådan blev det ikke, Hunter forsvandt, og jeg blev tilbage. Indimellem tænker jeg, at vi egentlig godt vidste, at det skulle ende sådan, men at vores skæbner for en stund var sammenflettede, og at det er det, der er venskab, at dele skæbne for en tid. Netop der og da ser det ud, som om man er én og samme person, og at livet vil følge samme kurs. Jeg kan tænke tilbage på alle dem, jeg har været ven med gennem livet, hvilket ikke er så mange, men så tæt forbundne vi end har været og altid på vej i samme retning, kunne vi aldrig forestille os, at livet skulle blive så forskelligt for os. Og ingen har nogensinde stået mig så nær som Hunter, ikke engang mine to eks-mænd, ingen kommer i nærheden af det, vi havde. Og dog handlede det endnu ikke om sex, i hvert fald ikke som jeg senere har forstået den boldgade. Nogle ting sker så tidligt i livet, at man tror, det kun er en begyndelse, og så er det i virkeligheden afslutningen på noget, for det kommer aldrig mere tilbage. Dem, jeg virkelig elskede, elskede jeg tidligt, herefter var der noget i mig, som forsvandt, siden da har jeg levet på lavt blus.

Vandfaldets tordnen er blevet tavs nu, kun en lille brun bæk risler forsigtigt der, hvor det hvide, skummende vand engang fossede ned. Også fabriksbygningerne er blevet tavse, de står som et minde om alt det, der fandtes engang, som et sovende fortidsdyr ved siden af bjerget. Sommetider når jeg går hjem fra arbejde klokken fire,

genkalder jeg mig lyden af sirenen, når første arbejds skift var slut, og skyggerne af alle dem, som engang arbejdede der, vandrer et øjeblik ved siden af mig, inden de opløser sig i det skarpe lys. Der ser jeg Hunters fars spinkle skikkelse i kedeldragten, før også hans silhuet blegner. Og jeg ser Hunter, en åbenbaring, som han kommer anstigende hen over torvet i sin cowboyjakke med en schæferhund i hver hånd. Hundene ligner kongelige, som de skrider af sted ved hans side, skrækindjagende og dunbløde på én og samme tid. Smedsbypanken ser ud, som den altid har gjort. Nye hunde tramper i lupinerne, og børn klatrer rundt på legepladsen, som blev de betalt for det.

Vi gik rundt i resterne af Ryhov, den gamle sindssygeanstalt, mellem smadrede ruder og forfaldne facader og en hospitalspank, der voksede vildt. Vi stod på skateboard hen ad de øde gange, og vi indsamlede ting, der bare var blevet efterladt, spejle og pilleglas og skalpeller og konservesdåser, det var, som om nogen havde forladt stedet i al hast. Senere opførte man et nyt hospital, hvor jeg arbejdede i en kort periode. I et værelse på anden sal holdt Hunter nogle af hundene indespærret, han viste mig det aflåste lokale, hvor de boede nu. De lå og døsede på gulvet i en stor bunke. Når han åbnede døren, fór de op og løb ham i møde, én krop, der pludselig blev til ti levende kroppe og begyndte at fare gøende omkring. Det var, som om han holdt hele livet indespærret der, ligesom bedøvet, og så snart døren blev åbnet, begyndte de at leve igen og trække vejret og række ud efter verden derude.

Vi tog dem med ned i parken, og de fulgte underdanigt i hælene på Hunter, der var gravhunde og pudler og store brune hunde, der lignede bjørne, som om han holdt dem alle i et usynligt kobbel, et knippe sjæle, der kun levede for hans besøg.

En dag stod Hunters far ude på gaden iført morgenkåbe foran ejendommen ved siden af Folkets Hus og røg en cigaret, da vi kom forbi, jeg var ikke klar over, at de boede der, jeg havde aldrig spurgt, var bare gået ud fra, at de boede langt uden for byen, eftersom Hunter af og til overnattede i vores gildestue.

“Vil herskaberne med indenfor?”

“Må vi godt?” sagde jeg.

Jeg gik gennem værelserne og så mig om i lejligheden. Jeg tror ikke, nogen ville kunne forestille sig, at de her stuer eksisterede. Der var våben overalt, små pistoler og geværer fra Abessinien og Jakarta og vores egen fabrik. Hunters far sad i en lænestol og fulgte os med blikket.

“Jeg ved ikke, hvorfor jeg har samlet på alt det her. Der hvor jeg skal hen nu, kan man alligevel ikke tage noget med.”

“Hvor skal du hen?” spurgte jeg, og han grinede, som om det var et idiotisk spørgsmål, og det var det jo. Han trak et par lange underbukser på under morgenkåben, den der bleggule farve i kontrast til morgenkåbens kraftige bordeauxrøde.

Den sidste gang jeg tog med til hundeværelset på Ryhov, løstrev en grå kæmpeskabning sig fra den sovende bunke, jeg så med det samme, at det var en ulv, og for første gang blev jeg bange i selskab med Hunter. Den var afrakket og så forfrossen ud og var hurtigere end de andre. I virkeligheden var jeg også bange for hundene, men det fortalte jeg ham aldrig. Jeg løb ned ad trappen og satte mig og ventede på besøgsbænken, jeg tændte et lille cigaretskod, jeg havde med, vi var begyndt at ryge nu, mest for at have noget at tage os til. Da Hunter kom ned med sit store følge, overså han mig på bænken, og jeg så dem fortsætte ind i skoven. Siden den dag turde jeg ikke tage med derud igen.

En aften lå vi hjemme hos mig og så en videofilm og spille popcorn, den foregik i Salt Lake City, og vi grinede over, at der så ud præcis som her. Samme tunge, blåsorte bjerge, der indrammede alt. Midt under filmen rejste Hunter sig pludselig op og forsvandt ud ad altandøren. Jeg fulgte efter, der var varmt udenfor, og græshopperne sang, og da jeg løb af sted mellem husene, var det som at bevæge sig gennem varmt vand, jeg spænedede hen over haverne og videre ned mod vandfaldet. I det fjerne så jeg Hunter forsvinde ind i månedisen. Nogle dage senere så jeg ham på afstand sammen med ulven, begge to nærmest svævede frem, Hunter med for store hængerøvsbukser og ulven med sin afrakkede, falmede pels. Jeg husker, at jeg tænkte, at ingen af dem passede ind her, at landskabet

ikke rigtigt var i stand til at opsluge nogen som dem. Det var sidste gang, jeg så ham.

I skolen var hans stol tom, og på hjemvejen gik jeg forbi og tog elevatoren op til deres lejlighed. Ingen åbnede, og jeg kaldte ind gennem brevsprækken, der stod en vamsmelsød stank ud af den, og man kunne høre på stilheden, at der ikke var nogen hjemme, uden for døren lå de nye telefonbøger. Foran Hotel Rosen sad hans far og holdt hof, og jeg satte mig derhen.

“Hvor er Hunter?”

“Tja, det ved du nok bedre end mig. Det er længe siden, jeg havde styr på sådan nogle som ham.”

“Ved du, at han har en ulv nu?”

Han lo.

“Om drenge ved man ingenting.”

Senere var der nogen, som ringede til politiet, da var der allerede gået flere uger, på den tid gjorde man måske ikke så stort et nummer ud af, at nogen forsvandt, som man gør nu om dage, og der var jo allerede forsvundet to børn. Først var det lille Martin, og herefter var der pigen. Folk var bange, det var, som om jætter strejfede omkring den lille by, og samtidig vidste vi alle, at det kunne have været en af os. En gal kvinde havde påtaget sig skylden for de to børns forsvinden, hun tog alt, hvad der foregik, på sig, der var lidt Messias over hende, hun ville vel bare straffes for noget, hvad som helst. Efter en tid blev de døde børn arkiveret, og Hunter blev glemt, det var, som om han

aldrig havde eksisteret. Måske overkom denne by ikke flere forsvindinger. Og Hunters far havde besluttet sig for at lade sin unge være fri.

“Jeg stoler på, at han gør det, han er nødt til. Hvis han vil komme tilbage, så gør han det. Hvis ikke, ja, så ...”

Der holdt ordene op og faldt fra hinanden, og Hunter styrtede ned i mørket og forsvandt.

De nedlagde fabrikken, og noget ændrede sig. Hele byen havde lænet sig op ad denne våbenindustri som op ad et stakit. Mine forældre flyttede, og når de en sjælden gang vendte tilbage for at besøge mig, så de sig rådvildt omkring, som om de rent faktisk havde fortrængt denne lille by, hvor hele min barndom trods alt havde udspillet sig, ateisterne havde aldrig rigtigt hørt hjemme her, de gik videre med deres liv, de gik hver til sit, og jeg blev tilbage her ved vandfaldet, og siden hen tav det også. Hver gang mine forældre besøgte byen, morede de sig over, at jeg var blevet boende, de ankom sammen, skønt de ikke længere var gift, de havde måske ikke lyst til at komme alene. Også min dialekt morede dem, i deres selskab følte jeg mig som en af John Bauers gamle trolde, deres tempo og kølige, fremmede dufte og sofistikerede gestikuleren. Jeg tror, at de fleste mennesker bliver hængende samme sted hele livet, hvor meget de end flytter rundt, jeg er samme menneske nu, som da jeg blev født, det spiller ingen rolle, hvor jeg bor.

Inde i mig kan jeg stadig høre vandfaldet, når jeg går derhen og bliver stående et øjeblik og betragter det ødelagte, udtørrede bjerg, mærker jeg bevægelsen indeni, som en bølge bruser den gennem mig, før den bremses af tiden, den er så stærk, så ubændig, så fremstormende og samtidig så fraværende. Tiden farer som en vind gennem os, jeg ser på min krop i spejlet, og så er jeg tiden, de tunge hofter, der engang var slanke og benede, et ansigt, der er en parodi på det, der engang var mit ansigt. Hunters far forflyttedes til kirkegården, og efter ham overtog nye mennesker hans trone i centrum, nogle af dem havde jeg gået i skole med, men de opnåede aldrig samme glans og ophøjethed som Hunters far. De så lidt trætte ud og virkede altid vrede. Jeg tog hen til Hunters fars grav et par gange, og hver gang lå der blomster, og jeg vendte mig om og kiggede hen mod fyrretræerne for enden af kirkegården og håbede, at Hunter ville stå der.

Det sker af og til, at jeg slår mig ned hos dem bare for at hilse på, men vi har aldrig ret meget at sige.

“Nå, hvad sker der?”

“Ikke noget.”

Det er ham fra klassen over mig, der altid er på farten med sine tasker, men det er folk heromkring jo altid, på farten.

“Skulle du ikke til Stockholm?” spørger jeg.

“Måske næste år.”

“Ja, Stockholm løber jo ingen steder,” siger vi i kø. Og så ler vi, for vi ved, at ingen af os nogensinde kommer

længere væk end til Axamo. Der plejede jeg at tage flyet som barn, med en lille seddel på maven lettede jeg og fløj ud i ingenting og vendte hjem igen nogle uger senere. Stewardesserne var som engle, de fulgte mig ind i flyvemaskinen, og så sad de der og smilede, midlertidigt fastspændte, mens vi steg op gennem skyerne. Jeg besøgte forskellige slægtninge, og bagefter var det, som om disse slægtninge og deres huse ikke eksisterede, det var et blændværk, indtil vi atter steg ned mod det smålandske landkort.

“De bygger om på det hele,” siger jeg nu for at have noget at sige, jeg tænker på det store indkøbscenter, der landede som et rumskib midt i alt det gamle, og jeg skammer mig, når jeg tænker på, hvem jeg er, selvom jeg aldrig har været noget særligt.

“Gør de det?”

“Ja, det hele. Alt skal være nyt nu for tiden.”

“Det var satans.”

Når Vårtern åbner sig som et isblåt, glitrende hav, det vil sige når man kommer kørende nordfra, jeg har aldrig set noget sådant noget andet sted, når lyset rammer bakspejlet, så forestiller jeg mig, at jeg er i Los Angeles, at det her er mit Los Angeles. Jeg tilbage lægger hele strækningen i høj fart med en forventning, der ikke bliver indfriet, men som er der hver gang, som om livet begynder lige præcis der. Denne følelse forsvinder efter Tokeryd, når verden ligesom krymper og suges ind som i en sort sæk. De høje bjerge, som har slugt det lille lokalsamfund, de

blåløsende kors i neon og den, jeg er og altid har været, kommer imod mig her. Det er mere end at komme hjem, det er at blive den, jeg er, hvem det nu er, men på en eller anden måde hænger det sammen med denne by og dens vinkler og begrænsninger. En diffus følelse af at være udvalgt, at være nået frem og samtidig kørt forkert. På vejen hjem kører jeg forbi hospitalet, det er som en længsel, der aldrig helt går over, længslen tilbage til det, der var den gang, efter ikke at have sit eget liv, at være i begyndelsen af noget, som man ikke ved hvad er, ikke at vide, hvad der skal blive af én.

HVALERNE

Da min mor var barn, så hun engang en blåhval, det var ved en fremvisning i Kødbyen og på den tid, hvor de døde hvaler stadig rejste på turné. Hun tog derhen med morfar og tusinder af andre stockholmere, som også ville se denne hval, den var blevet transporteret fra Nordsøen i en lastbil og var begyndt at lugte lidt, en blanding af råddenskab og formalin, og den var udhulet og spændt op med wirer og pæle. Folk stod i en lang kø for at træde ind i den og vandre rundt, og indeni var der ophængt lygter, de oplyste det grå kød, og ribbenene udgjorde loft og vægge i en lille sal. Mor og morfar trådte ind i det enorme gab, og for et øjeblik var de alene i verden, det var, som om de befandt sig dybt nede i et ocean eller langt ude i rummets tomme mørke, før de blev vinket ud gennem hvalens opskårne halefinne af den stressede hvalvogter. Da hun kom ud i forårslyset, løb hun sporenstregs hen og stillede sig bagest i køen for at komme ind igen, hun måtte tilbage, det var noget med lugten og den svimmelhed, den fremkaldte, som om et væsen inde i hende var vågnet til live og langsomt begyndt at røre på sig, men det var

sent på dagen, næsten solnedgang allerede, billetterne var udsolgt, og hvalmanden var træt og ville sove i sin lastbil.

Hun var ikke en, der bad om noget, det gjorde hun aldrig, hun gjorde snarere det, man bad hende om, endog inden man nåede at spørge, men næste dag sad hun ude ved postkassen og ventede på morfar, da han kom hjem fra arbejde. Da han steg af bussen, løb hun hen og hviskede, at hun aldrig i hele sit liv ville bede om noget, hvis bare hun kunne komme tilbage til hvalen, hun ville ofre alle sine kommende lommepenge og tilbød at rede hans hår hver eneste aften foran radioen. Min morfar var sparsom-melig, de levede småt og nøjsomt, han gik på arbejde og holdt øje med tilbud og førte regnskab, og at tage hen og kigge på hvaler var ikke noget, han plejede at gøre, alene det, at de var havnet der første gang, var overraskende, men han havde set en annonce i avisen og var blevet enig med sig selv om, at hans datter skulle få lov at se noget, der ikke kom fra deres verden, noget, der var så stort og umådeholdent og ufatteligt, at det ikke kunne begribes. Af uvis årsag, måske fordi hun aldrig tidligere havde bedt om noget, sagde han ja, og endnu en gang iførte de sig stadstøjet og tog en skrumplende sporvogn til den anden ende af byen.

Allerede på afstand kunne de se hvalen ligge der i menneskemyldret som en strandet gud, nedværdiget og op-højet på samme tid, der var noget næsten pornografisk over den, noget dybt skandaløst. Øjnene var bedende og

stadig fulde af liv, mens de stod i kø, gik hun tæt hen til et af dem, det var isblåt, og den store pupil fik det til at se venligt og lidt forskræmt ud. Det så så ensomt ud, øjet, midt i den døde, lemlæstede krop. Denne gang var der salg af candyfloss og popcorn udenfor, og ved siden af hvalen stod en lirekassemand og lirede. Hvalmanden afrev billetter med et ansigtsudtryk, som om han kedede sig gudsjammerligt.

Inde i hvalen blev de stående lidt i tavshed. Så rømmede morfar sig i sit søndagstøj og følte, at tiden var inde til at sige noget højtideligt og storladent, som hun aldrig ville glemme. Til sidst sagde han:

“Du skal se, at det bliver bedre, lille ven. Dit liv vil ikke altid være sådan her.”

“Tror du ikke?” sagde hun og kiggede op på ham.

Også lyset var gråt derinde, og stanken var så intens og berusende, at hun frygtede, hun skulle dejse om.

“Nej, der kommer en anden tid.”

“Hvordan bliver den?”

“Hvad for en?”

“Den tid, du talte om.”

Hun havde også villet spørge, om han troede, hun al-tid ville være tryk, men nu var han løbet tør for ord, han bukkede lidt på må og få, som for både hende og hele skaberværket, og tog hendes hånd og gik ud af hvalen. For længe siden var morfar begyndt som stikirenddrenge, siden han var tolv, havde han spænet op og ned ad trap-perne over hele byen med alskens pakker og breve, nu

var han afdelingsleder i et stort foretagende, han forstod aldrig selv, hvordan det var gået til, de gamle vaner blev hængende, og han måtte konstant undertrykke impulsen til at bukke og skrabe for alle, han mødte, sommetider kun i form af en næsten umærkelig bevægelse, hvor det store hoved bøjede lidt fremover, inden han huskede på at rette det op igen, det var tilmed sket, at han bukkede for mormor, når han kom ind i stuen til hende, skønt der ikke ligefrem var meget at højtideligholde mellem dem.

Næste gang tog hun alene hen til Kødbyen. Tanken om at bede om en tredje gang end ikke strejfede hende, hun pakkede en kuffert med tøj og tegneserier og sin boom-rang. Hun tog samme sporvogn, som de havde taget sidst, men endte i en helt anden ende af byen, hun var endnu så lille, at hun ikke vidste, det havde betydning, på hvilken side af gaden man tog sporvognen. Hun stod ved Marie-häll og så Maraboufabrikken spejle sig i åen, uden at vide hvad det var, derefter stillede hun sig op og blaffede, det havde hun læst, at man kunne gøre i nødsituationer. En taxachauffør samlede hende op, hun havde ingen penge, men det var helt okay, sagde han på sit finsksvenske, han lugtede lidt af vodka ligesom mormor, og hun sad som på nåle omme på bagsædet og så byen suse forbi udenfor. Hun fortalte, at hun skulle se en hval. Han smilede i bakspejlet.

“En hval, siger du? Og hvor har du så tænkt dig at finde den?”

“Nede ved Kødbyen,” svarede hun.

“Og du er sikker på, du ikke vil til Skansen?”

“Helt sikker.”

Han grinede, men kørte hende hen, hvor hun ville.

Han hang ud ad bilvinduet, da hun gik ind under det blå skilt ved Kødbyen.

“Ved du virkelig, hvor du skal hen nu, lille englebase-se?”

“Selvfølgelig gør jeg det.”

Hun havde ingen anelse, men tænkte, at hun ville kunne mærke lugten, når hun nærmede sig. Hun vidste også, at hun ville følge med dette lille selskab bestående af en død hval og en surmulende ung mand til verdens ende, hvis hun fik chancen. Solen hang allerede et stykke nede på himlen, men ingen ville savne hende derhjemme foreløbig, mormor lå og sov sin brandert ud hele eftermiddagen inde på sit værelse. Hun gik omkring på området i lang tid uden at finde hvalen, det var større, end hun havde troet, som en hel lille by. Efter at hun et stykke tid havde iagttaget nogle kvinder, der var iført blodige forklæder og stod og røg uden for tarmrenseriet, vovede hun sig frem og spørge.

“Nå, den,” sagde de, som om de ikke fandt det spor opsigtsvækkende, at der lå en blåhval stablet op på ladet af en lastbil inde i Kødbyen, men de så jo også døden i øjnene dagen lang. De fortalte, at hvalen og hvalmanden var rejst deres vej, ingen vidste hvorhen, han var et flot stykke mandfolk, sagde de, men lidt for usoigneret efter deres smag, og de gjorde korsets tegn som på et hemmeligt

signal, og en af dem bød hende en cigaret, som hun sagde nej til, men så fortrød hun og tog imod en, som hun lagde øverst i kufferten. Og til sidst fandt hun stedet, hvor lastbilen havde holdt, nu var der kun grå asfalt med nogle glemte popcorn, ingen andre spor efter hvalen og hvalmanden. Hun blev stående, til det var blevet bælgmørkt. På vej derfra løb hun lige i armene på taxachaufføren, der sad og læste avis i sin oplyste vogn, han kørte hende hjem gennem byen i tavshed.

Morfar sad ude på trappen og ventede på hende, da hun steg ud af taxaen, han havde altid sagt, at hvis hun stod foran et livsafgørende valg, skulle hun vælge det modige, han fulgte den sorte bil med blikket, da den forsvandt hen ad gaden. Hun satte sig ved siden af ham med sin kuffert og lænede hovedet mod hans arm.

“Er du træt?”

“Lidt.”

“Ja, det må man være, når man har været på springtur. Skal vi gå ind og se, om vi finder noget i mit leksikon?”

Han var faldet over et leksikon i tyve bind, det havde kostet en ubeskriveligt stor sum penge (måske var han også blevet taget lidt ved næsen af sælgeren), noget så dyrt havde han aldrig købt ud over huset, og bil havde de ikke, de tog bussen og toget og sporvognen, og langt op i 70'erne påstod morfar, at bilen var et forbigående modelune. Kanten på hver bogside var blevet dypet i guldfarve, når man bladrede i bogen, fløj der glimt af gyldent lys ud af den, og om natten, når de andre sov, sad

han ude på verandaen og kastede sig over videnskaben og historien som en anden tyv. Han søgte efter hendes fremtid, han forestillede sig, at hun en dag ville dukke op under en eller anden illustration. Sommetider kom han med et forslag.

“Men det er jo dig, der er najaden!”

“Eller er du Nighthingale?”

“Othello ...?”

“Enid Blyton?”

“Jordemor ... Flyver ... Opfinder ... Blomsterbin-der?”

Og hver gang han stødte på en hval i alfabetet, kaldte han på hende og læste højt for hende. Der var den antarktiske hvidhval og deres egen blåhval, desuden gråhvalen, kaskelothvalen, narhvalen og pukkelhvalen, spækhuggeren og Stillehavshvalen og forskellige slags marsvin. Der kunne gå år mellem hver hval, og hver gang var hun blevet lidt større. Blåhvalen så hun aldrig igen, hun søgte længe efter den i avisen, men hun fandt den aldrig.

“Kan du huske, da vi stod inde i hvalens mave?” spurgte han hver gang som for at forsikre hende om, at han stadig vidste, hvordan hun havde det.

Min mor længtes altid væk, helt fra allerførste færd, hun var sikker på, at hun var en slags skifting, at alting en dag ville blive afklaret, og at hun ville blive bragt tilbage til sit egentlige udspring og sine rigtige forældre. Hver eftermiddag efter skole sad hun på hug uden for mormors soveværelsesdør og ventede på, at hun skulle komme ud,

hun råbte gennem døren, både bange og forventningsfuld, for en sjældnen gang lød der en raslen bag døren, og så fløj den op, og mormor stormede ud som ånden ud af lampen, vild i blikket og rasende med strittende hår, men som oftest var der bare stille, hende i sengen derinde var svævet ind i en anden tid, hvor den eneste datter i verden var hende selv. Tiden, der eksisterede uden for denne dør, gik uendelig langsomt, det var en gravetid og dødtid, gulduret syntes at være gået i stå midt i et klokkeslag. Morfar kom tit sent hjem fra kontoret, men når han endelig kom, var det, som om en anden verden steg op omkring dem, et sunket Atlantis, der pludselig vågnede til live igen. Mormor slog sin dør op og vaklede ud og stod og svajede ved komfuret, mens hun biksede noget spiseligt sammen til dem, og derefter sad de tre ved spisebordet med nogle pølseadder og forsøgte hver på sin måde at forstå, hvordan de var havnet her.

Deres hus lå helt ned til Råstasøen, efter udflugten til blåhvalen tilbragte hun stadig mere tid nede ved den mudrede strandbred med det, som nu fandtes der, lyserøde sten og muslinger og blævrerende skum, og længere ude med det, som levede der, en forkommen søhest, et hengemt liv i en halvåben konkylie, skyggerne af nogle fisk i det uklare vand, resterne af et bæverbo under nogle druknede træer. Hun gled langsomt som en enlig malle hen over bunden bag sin gule dykkermaske, som hun havde fået af morfar, da han var nået frem til ordet *dyløker* i sit leksikon, søbunden var rynket og glitrende grå

under hende og det rustbrune vand, små harmløse bølger byggede til stadighed om på den, og et barn kunne leve et helt liv dernede, opløst som en vaskesvamp, uden tanker, uden retning. Dernede var der ingen, som holdt øje med hende, mormor lå i soveværelset og forbandede sin skæbne eller sad og dinglede på en feltstol på verandaen og stirrede bebrejdende på himlen på den anden side af søen. Nu og da sad morfar en stund i skumringen efter arbejde og beundrede hende, når hun slog kolbøtter ude i vandet, før han kaldte hende ind. I det fjerne var man i gang med at nedrive Hagalund, kranerne bevægede sig langsomt og lettere truende i horisonten, senere skulle Blåkullahusene rejse sig derovre, otte strålende, støvetblå Atlanterhavsdampere, der så ud, som om de var i færd med at sejle ind i fremtiden, men da de omsider stod klar, var den lille svømmepige allerede langt væk.

Det hedder sig, at hvaler kan helbrede sygdomme, på den tid hvor hvalerne turnerede rundt, tog folk ofte derhen med deres syge, man bar dem gennem de store hvalkroppe og lod dem røre ved det døde hvalkød, fædre og mødre med magre, dødsmærkede børn på armen, deforme og vansirede, der ikke havde været uden for en dør i årevis. Det var det vidunderlige, alle disse mennesker håbede på, noget, der ville ændre deres skæbnes retning. Hvalerne rådnede langsomt, mens de fór omkring på vejene, og når de ikke længere kunne vises frem, smed man dem tilbage i havet, fyldt med alle disse menneskers umulige drømme, og de sank til bunds sammen. Da min mor var

sytten år, holdt mormor pludselig op med at drikke, ingen vidste hvorfor, og uanset hvad var det for sent, men hun steg i hvert fald op fra sit fuldemandsleje og gik ud i køkkenet og tømte sprutflaskerne ud i vasken og gik hen og indløste panten, og derefter fortsatte hun ud ad denne vej, dydens vej, som man sagde dengang. Den kvinde, jeg lærte at kende som min mormor, var en anden end den, min mor havde ventet på i så mange år uden for den lukkede soveværelsesdør, den utilnærmelige, forpju-skede skabning var sunket sammen et sted inde i hende og begravet der, hun var mild mod os børn og mod de herreløse katte og pindsvinene og de luvslidte ræve og rotterne, som hun fodrede hver aften ude i haven. Morfar var altid lidt streng over for hende, når jeg spurgte hende om noget, sagde han altid, at hun ikke fattede ret meget af det, der foregik uden for hjemmet, at hun aldrig havde læst en bog i hele sit liv, han sagde, det var bedst, at jeg henvendte mig til ham, hvis det gjaldt noget vigtigt, og mormor smilede og kiggede ned på sine hænder, hvor neglene var gule af nikotin og hornede som fuglenæb. Engang var han blevet hos hende, selvom hun ikke fortjente det, og engang var hun blevet hos ham, også selvom hun havde ønsket at rejse sin vej. I stedet havde hun drukket og var fortsat som hans hjemmegående hustru, måske for at tæmme denne længsel ud i verden. Og nu var de gamle og vandrede mod døden sammen.

Min mor tilgav aldrig mormor, men måske blev hun trods alt glad for at se os to sammen, når vi sad bøjet over en

af mormors krydsogtværser og prøvede at finde de rigtige ord under røgsøjlen fra hendes mentolcigarett.

“Lille rotte,” sagde mormor ømt og blandede kortene og spurgte, om vi skulle spille krig. Sådan begyndte også de breve, hun skrev til mig om vinteren. *Hej, min lille rotte ... jeg håber, du har det godt ... og at din mor også har det godt ... jeg kan forestille mig, at hun knokler løs og har hulems travlt ... hun har altid været så dygtig ... så klog og kvik ... hun er et sandt lys ... det tror jeg også, du bliver en dag ...*

Jeg fulgte hendes skygge mellem rabarberbladene i deres have og videre gennem bregnerne ind i den store fyrreskov, der lå ved siden af deres hus. Det hvide hår lyste omkring hendes hoved i det sidste sollys, og hendes hud var blød og glat som silke efter alle timerne i solen, hun var lille og rund og ikklædt en blomstret kittel, og under den stak et par brune, soltørre ben frem, hun havde altid en våd opvaskevandskjold på kitlen. Da mormor senere lå for døden, vågede jeg ved hendes seng, jeg ringede et par gange fra hospitalet og bad min mor komme, men hun lå hjemme i sofaen og lyttede til gulduret, som hun havde fået efter morfar, da han døde ... *tik tæk ... tik* liv skulle gå uden hende. Jeg foregav at være hende, da jeg sad og småsnakkede med mormor, da jeg tænkte, at det var hende, hun længtes efter nu, hvor hun skulle svæve ud i den store ensomhed, hendes mund var vidtåben og sort, et hul lige ind i døden. Da mormor var død, kom min mor op til hospitalet og kiggede på hende. Som et

fotografi af sig selv lå mormor der med en rose på brystet og stirrede ind i evigheden. Hun rørte ikke ved hende, måske var hun bange for sin mor også i døden.

Min mor var den første i vores familie, der tog studentereksamen, det var et så stort øjeblik for morfar, at han måtte kigge væk, da hun kom ud i lyset på skoletrappen sammen med tyve andre piger, øjnene løb over, da han så hende stå der med sin hvide hue. Han havde søgt efter hende i sit leksikon i mange år, og han vidste stadig ikke, hvad der skulle blive af hende, men nu stod hun altså der på vej ud i livet, i studentergave fik hun alle de gyldne bind, han nu havde læst færdigt, vi havde dem stående i reolen, da jeg var barn, guldbogstaverne glimtede i sollyset, når man gik forbi, under en senere flytning blev de kørt på lossepladsen. På fotografierne fra denne forsommerdag står mormor ved siden af ham iført en brun vinterfrakke og filthat, hun ser en smule fortabt ud, ligesom blændet af det stærke lys, vildfaren mellem alle de lykkelige. På dette tidspunkt havde min mor allerede mødt min far, også han ventede på hende et sted i skyggerne, og hun var blevet slank nu, en dag var hun vågnet op som Orlando og steget ud af sin første krop og sit første jeg, det gamle blev liggende på hendes værelse som et par sammenkrøllede strømpebukser. I en lidt mere vægtløs version gik hun ud i livet. Morfar og min far skulle komme til at afsky hinanden, måske havde morfar allerede dengang færtten af en stor ulykke omkring ham, men han og mormor fandt straks melodien som nogle, der engang

for længe siden var rundet af samme folkeslag, de vidste instinktivt, at de var gjort af samme stof. Jeg tænker tit på mormors viljestyrke, at hun en dag rejste sig fra sin seng og fjernede flaskerne og opkastet og derefter aldrig mere rørte en dråbe. Måske fik hun indimellem et tilbagefald i sin ensomhed, men hver gang måtte hun have rejst sig og taget opstilling ved sit grå opvaskevand næste morgen. En gave til sin datter, som hun aldrig kunne tage imod, måske forstod hun ikke, at den var til hende.

Som ung dyrkede min mor svømning på eliteniveau, jeg ved ikke, hvor mange kilometer rundt om jorden hun svømmede, før hun lagde det på hylden, hun ville altid være i nærheden af vand, og sommetider tog hun alene af sted til et hav eller en skovsø bare for at kunne forsvinde ned i møkket for en stund. Sommetider svømmede hun slet ikke, men lå bare og flød som en åkande i det sorte vand, halvt okeanide, halvt mor. Hun plejede at fortælle mig om en dreng på New Zealand, der var blevet opfostreret af hvaler, han var kun seks år, da han kom bort fra sine forældre, de havde holdt et strandparty, som kørte af sporet, og da forældrene og deres venner festede videre på byens barer, blev han efterladt ved havet, alt, hvad han havde, var den lille hawaiiikrans, han bar om halsen, og et par røde badebukser. Da det blev aften, gik han ud i bølgernes for at lede efter dem, fordi han troede, det var der, de var forsvundet hen, og på en vis måde var det jo sandt, de var drevet væk på et glitrende hav af Piña Colada og duftende, tropiske kokosolier, hvor de havde mistet både

sig selv og ham. I skumringen med salte bølger, der skvulpede ind i munden på ham, fandt han en hvalfamilie, som han slog følge med, hvalerne opfostrede ham, som var han deres egen. Under årene i Stillehavet plejede han at holde sig tæt op ad hvalmoderens store øje, der kunne hun våge over ham, der kunne han sove en stund i lyset fra hendes blik, mens de færdedes mil efter mil gennem en undervandsverden. Da han vendte tilbage fra havet som sekstenårig, genkendte ingen ham, hvalmoderen var blevet dræbt af hvalfangere og slæbt op på land, og resten af hvalfamilien var blevet splittet efter hendes død, og da han fortalte om sit liv med hvalerne, førte man ham til det nærmeste sindssygehospital og spærrede ham inde, han oplyste det navn, han havde haft for længe siden, men ingen i hans første familie kunne tro, at denne særlige yngling fra havet havde noget at gøre med deres seksårige søn.

“Fulgte han virkelig med hvalerne?” spurgte jeg, hver gang hun fortalte historien.

“Ja da.”

Jeg så drengen for mig, indespærret på Seacliff Mental Hospital præcis der, hvor det sydlige Stillehav møder Det Antarktiske Ocean, jeg så hans ansigt lige under den salte vandoverflade. Jeg kiggede på min mors ansigt, på den hinde, som altid var der, som hun havde trukket hen over sine hemmeligheder, jeg så også mormors ansigt der, som en sitrende dublering i et vandspejl.

“Men hvordan kunne han leve så længe under vand?”

“Fordi han var nødt til det.”

Jeg troede hende hver gang, instinktivt vidste jeg, at dette var en evne, jeg også selv ville få brug for senere hen, man holdt vejret og sank ned under vandet, lungerne smertede, og det kunne stå på i årevis, men man var nødt til at klare det. Jeg tænkte på Janet Frames råd fra Seacliff: *Kæmp ikke imod, hvis nogen forsøger at redde dig fra at drukne. Fald aldrig i søvn i sneen. Gem saksene væk.*

“Ville jeg også kunne det?” spurgte jeg.

“Selvfølgelig ville du det.”

Da jeg var barn, plejede vi at gå rundt mellem hvalskletterne på Naturhistorisk Museum i Göteborg, min mor arbejdede som overlæge på Lillhagen, og vi boede i udkanten af Slotsskogen, og jeg forestillede mig altid, at det var den døde hvalfamilie fra New Zealand, vi stod og stitrede på.

“Man må ikke røre ved dem,” sagde hun, og så gjorde hun det selv. Når hun troede, at jeg ikke så det, lod hun en finger glide hen over det bleghvide, kæmpestore ribben og trådte så tæt på, at hendes læber må have strejft det. Jeg tænkte på hvalmanden, som hun aldrig havde set igen, på hvem hun var blevet, hvis hun var fulgt med ham dengang. Der gik et svalt forhistorisk vingesus gennem disse sale, en tung lugt af fossiler og forgangne tider, det var en lugt, der hørte sammen med jordens tilblivelse, med vulkanerne og de store ismasser, med planterne og dyrene, som engang var sunket ned i klippegrunden og stivnet dernede, det var en fornemmelse af sådanne ekstreme bevægelser, der fik det til at svimle for én, man blev